

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

Kymenlaakson liitto katsoo, että Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU) tavoite 50 % päästövähennyksestä taakanjakosektorilla vuoteen 2030 mennessä on riittävän kunnianhimoinen ja kannatettava. Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ovat myös oikeansuuntaisia, vaikkakin EU-tasolla tapahtuvan päätöksenteon vaikutukset ovat vielä vaikeasti arvioitavia. Kymenlaakson liitto toteaa, että EU-tason kunnianhimoiset politiikkatoimet ja tavoitteet ovat kannatettavia ja tukevat Suomen ja Kymenlaakson omia tavoitteita. Samalla Kymenlaakson liitto huomauttaa, että paikalliset olosuhteet on syytä huomioida ja varmistaa, että alueet saavat riittävästi tukea fossiilittomaan yhteiskuntaan siirtymisessä.

Fossiilittoman yhteiskunnan saavuttaminen edellyttää elinkeinoelämän uudistumista, mikä on nostettu myös Kymenlaakson maakuntaohjelman kärjeksi. Metsäteollisuus on hyvä esimerkki siitä, kuinka teollisuudenala voi uudistamalla edesauttaa alueellisen ja valtakunnallisen tason siirtymää kohti hiilineutraaliutta. Sen lisäksi, että se on alueellisesti ja valtakunnallisesti tärkeä vientisektori, on sillä myös tärkeä rooli biotalouden vauhdittajana. Biotalous on nostettu KAISU-luonnoksessa tärkeäksi poikkisektoriseksi alaksi, mikä on Kymenlaakson liiton katsannon mukaan hyvä lähtökohta, sillä toimialojen kokonaismerkitys ylittää taakanjako-, päästökauppa- sekä maankäyttösektoreiden väliset rajat. Biotalous tukeminen on olennaista sille, että fossiiliton yhteiskunta voidaan saavuttaa sekä alueellisella että valtakunnallisella tasolla.

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

2b Liikenne - avovastaus

Liikennejärjestelmän toimivuus on Kymenlaakson maakunnalle elinehto. Kymenlaakso on profiloitunut logistiikkamaakunnaksi. Kymenlaaksossa on paljon transiitokuljetuksia ja suurteollisuutta, joka hyödyntää liikenneverkkoa raaka-aineiden ja tuotteiden kuljetuksessa. Kymenlaakso on osa TEN-T verkkoa, jonka tärkeitä solmukohtia ovat Suomen suurin yleissatama, Hamina-Kotkan satama, ja Suomen ainut TEN-T ydinverkkoon kuuluva kuivan maan satama, Kouvolan RR-terminaali. Kymenlaaksossa tiestön kuormitus on suurta ja raskaan liikenteen osuus tieverkolla on suuri.

Henkilöliikenteen osalta Kymenlaaksossa henkilöautoilun osuus on suuri ja kattavien joukkoliikenneyhteyksien ylläpitäminen on haastavaa mm. aluerakenteesta johtuen. Julkisen bussiliikenteen kehityssuunta on ollut huolestuttava viimeisien vuosien aikana erityisesti kaukoliikenteen osalta. Esimerkiksi Kotkasta bussivuorojen määrä Helsingin suuntaan on vähentynyt yli puolella. Heikoimmassa asemassa ovat harvaanasutuimmat osat itäisessä Kymenlaaksossa. Joukkoliikenteen vähentyminen kasvattaa henkilöautoilla tehtävien liikennesuoritteiden määrää.

Kymenlaakson liitto pitää esitettyjä Fossiilittoman liikenteen tiekartan mukaisia toimia hyvinä ja onnistuneina. Hyvä lähtökohta tavoitteiden toteuttamiseen on s. 87 mainittu ”Suomen hiilineutraalius pyritään saavuttamaan mahdollisimman kustannustehokkaalla ja oikeudenmukaisella tavalla.” Kustannusten kasvun tulisi jakautua oikeudenmukaisella tavalla ja tukitoimien tulee kohdistua myös vähävaraisempien kestävästi liikkumisen tukemiseen. Sähköauton hankkiminen on vielä kallista ja polttoaineiden hinnan voidaan ennakoida nousevan suunniteltujen toimien johdosta.

Kymenlaakson liitto pitää tärkeänä biokaasun huomioimista liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa. Kaasukäyttöisten ajoneuvojen saatavuuden varmistaminen tulevaisuudessa on edellytys biokaasun käytön lisäämiselle liikenteessä, samoin kuin jakeluinfran laajentaminen alueille, joilla vielä ei ole biokaasua saatavissa. Biokaasua voidaan tuottaa liikennekäyttöön paikallisesti, mikä on hyvä asia erityisesti maatalousvaltaisilla alueilla, jotka ovat usein myös harvaan asuttuja.

Biopolttoaineiden tuotannon tukeminen on tärkeää biopolttoaineiden sekoitevelvoitetta nostettaessa. Kotka kilpailee Rotterdamin kanssa UPM:n miljardiluokan biojalostamosta. Ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta on tärkeää, että ko. investointi onnistuttaisiin saamaan Suomeen ja Kymenlaaksoon. Kouvolaan Myllykoskelle on suunnitteilla toisen sukupolven bioetanolilaitos, joka käyttäisi pääasiallisena raaka-aineena olkea.

Kymenlaakson liitto pitää tärkeänä vedyn liikennekäytön kehityksen aktiivista seuranta ja edistämistä. Suomen tulee pysyä kehityksen kärjessä mukana ja hyödyntää sen tarjoamat mahdollisuudet erityisesti raskaan liikenteen ja työkoneiden käyttövoimana. Vetyä käytetään myös teollisuuden raaka-aineena ja voidaan hyödyntää osana energiajärjestelmää.

Kymenlaakson liitto huomauttaa, että maakuntien liiton roolia liikennesuunnittelutyössä ei ole tunnistettu. Maakunnan liitto vastaa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja liikennesuunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa. Em. syystä maakuntien liitot tulisi mainita yhdessä valtion ja kuntien kanssa kestävä liikunnan edistäjinä. Kohdassa 3. Liikennejärjestelmän tehostaminen, s. 95 ”Yhteistyössä valtion ja kuntien kesken edistetään kestävä liikennettä kuten kävelyä ja pyöräilyä, joukkoliikennettä ja liikenteen erilaisia palveluita”.

Maatalous

3a Maataloutteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

3b Maatalous - avovastaus

Luonnoksen mukaan ”maataloussektorilla keinojen tulisi keskittyä kotieläinten ruoansulatukseen ja lantaan sekä peltojen lannoitukseen liittyviin päästöihin”. Kymenlaakson liitto katsoo, että lannan käyttö biokaasun raaka-aineena olisi sekä ympäristön että ilmaston kannalta järkevää. Samalla voitaisiin välttää vesistöihin päätyvien ravinteiden määrää. Paikallisesti tuotetulla biokaasulla olisi mahdollista korvata maatalouskoneiden fossiilisia polttoaineita, minkä lisäksi ylijäämäkaasua voisi myydä eteenpäin. Tämänkaltaiset kytkennät ilmastonmuutoksen hillinnän, vesistöjen suojelun ja maatalouden elinkeinojen edistämisen välillä olisi syytä punnita kokonaisuutena ja edistää etenkin sellaisia ilmastotoimia, joilla on myös muita myönteisiä vaikutuksia. Maaseudun hyvinvoinnin, kestävä liikunnan ja luontoarvojen edistäminen ovat Kymenlaakson maakuntaohjelman kärkiä, ja maatalousjätteiden käyttö biokaasun raaka-aineena on hyvä esimerkki siitä, kuinka näiden tavoitteiden välillä on synergioita.

Vaikka peltomaan hiilensidonta käsitellään osana LULUCF-sektoria, olisi maatalouden politiikkatoimissa tarkasteltava maataloutta myös kokonaisuutena. Peltojen maanparannusaineet, mahdollisimman lyhyt paljaan maan aika sekä viljelykierron edistäminen ovat kaikki keinoja, joilla voidaan hillitä ilmastonmuutosta. Lisäksi ne vähentävät keinotekoisien lannoitteiden tarvetta ja valumaa vesistöihin. Ruoantuottajille on varmistettava riittävä taloudellinen tuki sekä tietotaito, jotta he voivat edistää hyvää ilmaston ja ympäristön tilaa.

Kaisu-luonnoksessa todetaan, että maatalouspolitiikan ensisijainen tavoite on ruokaturva. On tärkeää, että tavoite voidaan turvata ilmaston, ympäristön ja maaseudun elinvoimaisuuden huomioon ottavilla tavoilla. Yksi esimerkki tästä on ehdotus luomutuotannon lisäämisestä, muita ehdotettuja keinoja ovat mm. peltometsäviljely, hiilen sidonnan parantaminen erilaisilla

maanparannusaineilla sekä ravinteiden kierrätys ja biokaasu. Kuitenkaan esimerkiksi peltometsäviljelyyn tai hiilen sidonnan parantamiseen ei ehdoteta konkreettisia keinoja. Näitä keinoja tulisi edistää määrätietoemmin.

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

Kaisu-luonnoksessa ehdotetaan biopolttoöljyn käytön edistämistä öljylämmityksessä, mikä ei ole pidemmän päälle kestävä. Ensisijaisen tärkeää olisi päästä öljylämmityksestä kokonaan irti, sillä vaikka tässä ehdotettu 30 % biopolttoöljyn osuus vuonna 2030 toteutuisikin, olisi 70 % öljystä silti fossiilista. Lisäksi biopolttoöljyllä on muitakin käyttötarkoituksia, joissa sen korvaaminen muilla energianlähteillä ei ole yhtä suoraviivaista kuin rakennusten lämmityksessä. Sen sijaan ehdotukset maalämpöön siirtymisen tukemisesta jatkossa ovat kannatettavia, ja niiden ulottuminen mahdollisimman laajasti erilaisiin rakennuksiin on tärkeää. Etenkin monien julkisten rakennusten (kuten uimahallien) tai suurten kasvihuoneiden kohdalla päästövähennyspotentiaali on merkittävä.

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

5b Työkoneet - avovastaus

Työkoneiden biokaasun käytön lisääminen on erittäin kannatettavaa. Tätä on käsitelty laajemmin maataloutta käsittelevässä lausunnon osassa.

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

6b Jätehuolto - avovastaus

Kymenlaakson liitto painottaa, että EU:n jätehierarkian mukaan jätteiden synnyn ehkäisy on tärkein jätehuollon päästövähennysten toimenpide. Sen lisäksi jätejakeiden uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen tähtäävät toimet ovat tärkeitä, jotta kiertotalouden toimintaedellytyksiä voidaan parantaa. Tämän varmistamiseksi olisi ensiarvoisen tärkeää edistää mm. kotitalouksien, teollisuuden ja suurtalouskeittiöiden mahdollisimman kattavaa jätteiden erilliskeräystä. Alueellisilla toimijoilla on paikallisten kiertotalousekosysteemien syntymisessä keskeinen rooli, ja päästöjen vähentämisen lisäksi kiertotalous voi myös vahvistaa alueiden elinvoimaisuutta. Tämän vuoksi aluekehityksen tukeminen ja erilaisten kiertotalousinnovaatioiden rahoitusvälineet on turvattava vastaisuudessakin. Tämä on edellytys sille, että Suomesta tulee kiertotalouden edelläkävijä, kuten on asetettu tavoitteeksi. Tähän kunnianhimoiseen tavoitteeseen nähden Kymenlaakson liitto katsoo, että ehdotetut politiikkatoimet (vapaaehtoinen jätealan green deal sekä hiilidioksidin talteenoton pilotointi) ovat riittämättömiä.

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuteen ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

Kohdassa ehdotetut tukitoimet kunnilla ja yrityksille ovat kannatettavia. Myös demonstraatiohankkeiden tukeminen on tärkeää, ja onkin syytä kiinnittää huomiota siihen, että TKI-toiminnan rahoitus turvataan, ja että mm. alueellisten elinkeinojen yhteistyötä kiertotalouden ja fossiilittoman liiketoiminnan saavuttamiseksi edistetään.

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

Kaisu-luonnoksessa tunnistetaan kuntien keskeinen rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä, mutta maakuntaliittojen rooli jää vähemmällä huomiolla. Maakuntien rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä on keskeinen ja se korostuu tulevaisuudessa entisestään. Kaisu-luonnoksessa puhutaan HINKU-kunnista, mutta näiden lisäksi on myös HINKU-maakuntia, kuten Kymenlaakso. Vaikka Kaisu-luonnoksessa sanotaan, että "maakuntatason toimijoilla on tärkeä rooli kansallisen ilmastopolitiikan alueellisessa toimeenpanossa, alueellisten ratkaisujen kehittämisessä ja alueen kaikkien erikokoisten kuntien ilmastotyön tukemisessä", ei maakuntaliittojen ilmastotyön edistämiseksi esitetä muuta kuin kannustamiseen liittyviä toimia, kuten "kannustetaan – kehittämään hyviä käytäntöjä ilmastojohtamiseen --- tai kannustetaan kuntia ja alueita liittämään vapaaehtoisin ilmastotyötä tukeviin verkostoihin --". Kymenlaakson liitto katsoo, että maakuntien ilmastotyön edistäminen ja kannustaminen ovat oikeansuuntaisia mutta riittämättömiä keinoja alueellisen ilmastotyön vauhdittamiseksi. Ympäristöministeriön alueiden ilmastotyön rahoitus on hyvä esimerkki konkreettisesta keinosta, jolla maakuntien työtä tuetaan.

Taloudellisen tuen lisäksi on syytä varmistaa, että maakunnilla on riittävät ohjauskeinot ohjata mm. maakuntakaavoitusta, liikennejärjestelmää ja muuta alueiden käyttöä kestävästi. Yksi konkreettinen keino kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi ovat alueelliset seurantaindikaattorit. Nämä olisivat erityisen tarpeellisia varsinkin, kun ilmastolain mukainen ilmastosuunnitelmien laadintavelvoite kunnan, seudun tai maakunnan tasolla tulee voimaan. Ilmastosuunnitelman laatimisvelvoitteesta

päätettäessä on tärkeää huolehtia siitä, että eri hallinnon tasoille ei tehdä päällekkäistä työtä ja että kuntien ja maakuntien resurssit ilmastosuunnitelmien laatimiseksi turvataan.

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

10b Kulutus - avovastaus

Kulutuksen vähentäminen on tärkeä osa ilmastotyötä, ja siihen ehdotetut toimet ovat oikeansuuntaisia. Kymenlaakson liitto kuitenkin painottaa, että Suomen alueilla on hyvin erilaiset mahdollisuudet mm. kattavan julkisen liikenteen järjestämiseen. Sen lisäksi, että toimiva julkinen liikenne on tärkeää ilmaston näkökulmasta, on sen merkitys suuri mm. maaseudun ja seutukaupunkien välisille yhteyksille. Palvelut keskittyvät yhä enemmän suuriin taajamiin, joten eri alueiden asukkaiden pääsy mm. sote-alan palveluihin ja koulutukseen on turvattava myös muuttotappioalueilla.

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

Ehdotus ympäristö- ja sosiaalisten näkökulmien sisällyttämisestä hankintalainsäädäntöön on hyvä ja kannatettava. Kymenlaakson liitto huomauttaa, että myös ilmastomuutokseen sopeutuminen on tärkeää nostaa julkisten hankintojen kriteereihin, sillä mm. infrastruktuuriin ja rakennuksiin liittyvät hankinnat ovat pitkäikäisiä ja tulevat näin ollen altistumaan nykyistä arvaamattomammalle ilmastolle tulevaisuudessa.

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn näiden osa-alueiden esitettyihin lisätoimiin

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

Kierto- ja biotalouden merkitys ilmastomuutoksen hillinnässä on keskeinen, minkä lisäksi sen avulla voidaan vähentää primäärienergia-aineiden käyttöä. Etenkin maa- ja metsätalouteen liittyvä kiertotalous lisää maaseudun elinvoimaa, ja esimerkiksi Kymenlaakson alueella metsätaloudella on suuri merkitys työllistäjänä. Vaikka metsätaloudessa ei olekaan mahdollista luopua primäärienergia-aineen, eli puun, käytöstä, voidaan metsätalouden tuotteiden jalostusarvoa nostamalla keskittyä määrän sijasta laatuun. Tämä edellyttää, että metsäsektorin innovaatio- ja investointi varmistetaan myös tulevaisuudessa.

Maatalouden mahdollisuudet kiertotaloudessa ovat merkittäviä, ja niitä on käyty tarkemmin läpi kohdassa kolme.

Kymenlaakson liitto katsoo, että ehdotus, jonka mukaan "kiertotalousohjelman tavoitteiden saavuttamista on tarkoitus kirittää solmimalla vähähiilinen kiertotaloussopimus kiinnostuneiden kuntien, maakuntien, toimialajärjestöjen ja yritysten sekä eri organisaatioiden kanssa" on kannatettava.

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

Toimenpideohjelmassa pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

Tässä osiossa nostetaan esiin useita vaikuttavuuteen liittyviä epävarmuuksia, ja huoli on aiheellinen. Taakanjakosektorin päästöjä on ollut vaikeaa saada laskemaan, etenkin liikenteen päästöt ovat laskeneet vaatimattomasti. Liikenteen laaja-alainen sähköistäminen ei riitä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen, vaan sen lisäksi myös liikennesuoritteiden määrän on laskettava. Tähän suurinta potentiaalia etenkin suurten kaupunkien henkilöliikenteessä sekä toisaalta tavarakuljetuksessa, jossa yhdistettyjen kuljetusten lisääntymistä olisi tuettava. Eri sektoreiden päästöjä on tärkeää tarkastella kokonaisuutena riippumatta siitä, kuuluvatko ne taakanjako-, päästökauppa- tai LULUCF-sektorin alle. Lisäksi EU-tasolla on tärkeää tehdä kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, jotta koko unionin alueella saadaan mittavia päästövähennyksiä tehtyä. Esimerkiksi liikenteen päästökauppa voisi olla tehokas keino liikenteen päästöjen vähentämiseksi.

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Ilmansuojelun ja ilmastonmuutoksen synergiahyödyt ovat merkittäviä. Selkein näistä on liikenteen vähentäminen, sillä kaikista polttoon perustuvista energiamuodoista syntyy myös terveydelle haitallisia päästöjä. Myöskään liikenteen sähköistäminen ei poista katupöly- tai meluhaittoja, joten etenkin kaupungeissa liikenteen vähentäminen on tärkeää, sillä niihin keskittyy sekä liikenne että sen terveydelle haitallisille päästöille altistuvat ihmiset.

Toinen tärkeä päästölähde on puunpientpolto, joka voi etenkin omakotitalovaltaisilla alueilla heikentää ilmanlaatua merkittävästi. Vaikka maa- tai geotermiseen lämpöön tai ilmalämpöpumppuihin siirtyminen voi vähentää näitä päästöjä, eivät ne poista niitä kokonaan. Tämän vuoksi uusimpien, puhdaspolttoisempien takkojen ja kiukaiden yleistymisen edistäminen olisi tärkeää. On myös tärkeää huomioida, että pien- ja hengitettävien hiukkasten terveyshaitoista kertyy yhä enemmän tietoa, ja esimerkiksi WHO on ehdottanut selkeästi tiukempia ohjeistoja kuin EU-tasolla on käytössä.

Taloudellisten vaikutusten osalta on tärkeää huomioida, että myös pienituloisimmilla on mahdollisuus tehdä hankintoja, joilla he voivat vähentää ilmastopäästöjään.

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Hering Frank
Kymenlaakson liitto

Leino Kaisa
Kymenlaakson liitto